

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΝΑΘΗΜΑΤΙΚΟΝ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ

ΥΠΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Α. ΤΡΥΠΑΝΗ

Τὸ πλῆθος τῶν ἀνευρεθέντων ἀνεπιγράφων ἀναθημάτων, ἅτινα ἀπαντῶσιν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ κόσμῳ ἤδη ἀπὸ τοῦ ὀγδόου αἰῶνος π. Χ.¹, δηλοῖ σαφῶς ὅτι ἡ ἀφιερωτικὴ ἐπιγραφή δὲν ἦτο ἀναγκαῖον στοιχεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀναθήματος· ἡ ἴδρυσις τούτου ἐν τινι ἱερῷ ἐξήρκει πρὸς δήλωσιν τῆς ἀφιερώσεως². Παρὰ ταῦτα ὁμως ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος π. Χ.³, καθ' ὃν καὶ ἡ γραφή εὐρύτερον διεδόθη, ἤρξαντο οἱ Ἕλληνες νὰ χαράσσωσι πολλακίς τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἀφιερωμάτων πρὸς ἀνάμνησιν καὶ δόξαν τοῦ ἀναθέτου.

Αἱ ἀρχαιόταται ἀναθηματικαὶ ἐπιγραφαὶ ἀναγράφουσιν ἀπλῶς τὸ ὄνομα τοῦ ἀναθέτου⁴, πολλακίς δὲ καὶ ῥῆμά τι πρὸς δήλωσιν τῆς ἀφιερώσεως⁵. Ἐκ τῆς ἀφειρησίας ταύτης ὠρμήθη καὶ ἡ ἐκτενεστέρα ἀναθηματικὴ ἐπιγραφή, ἣτις ἀκολουθοῦσα συνήθως εἰς ἀπλοῦς καὶ καθιερωμένους τύπους ἀπαντᾷ ἐν πεζῷ λόγῳ μέχρι τῶν ἐσχάτων χρόνων τῆς ἀρχαιότητος⁶.

Ἄλλ' ἡ ἀνάμνησις, ὡς γνωστόν, ὑποβοηθεῖται διὰ τῆς ἐμμέτρου ἀναγραφῆς τοῦ μνημονευτέου, καὶ τοῦτο ὑπῆρξεν, ὡς εὐστόχως παρατηρήθη⁷, ἡ αἰτία τῆς ἀναπτύξεως καὶ τοῦ ἐμμέτρου ἐπιγράμματος⁸, δι' ὃ καὶ τὰ πρῶτα ἐπιγράμματα, τὰ τε ἀναθηματικὰ καὶ τὰ ἐπιτύμβια, περιοριζόμενα εἰς τὴν ἀπλὴν μνησίαν τῶν πραγμάτων, ἅτινα ἐπεθύμει ὁ ἐπιγράφων νὰ παραμείνωσιν ἐν τῇ μνήμῃ, δὲν ἔχουσι κυρίως εἰπεῖν ποιητικὴν τινα ἀξίαν· ὅ,τι πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ στίχου παρενδύεται, ἐπίθετα καὶ χρήσεις κυρίως ἐπικαί, εἶναι κατ' ἀρχὰς ἀσήμαντος προσθήκη δευτερευούσης σημασίας.

1 Πρβ. E. Reisch Griechische Weihgeschenke, Wien 1890 (Abhandlungen des archäologisch-epigraphischen Seminars der Universität Wien, H. VIII) σ. 2 κέξ. Ἄν καὶ παλαιὰ ἡ μελέτη αὕτη παραμένει ἡ ἀρίστη περὶ τοῦ θέματος.

2 Πρβ. W. H. D. Rouse Greek Votive Offerings, Cambridge 1902, σ. 322.

3 Πρβ. J. Geffcken Studien zum griechischen Epigramm, Neue Jahrbücher für Pädagogik u. Philologie 39, 1917, σ. 90.

4 Ἐπὶ παραδείγματος H. Roehl Inscriptiones graecae antiquissimae Berolini 1882, εἰς ὅς παραπέμπω IGA

521 Χρυσόππου, IG VII 3595 Θηβαίων κ.λ.

5 IGA 247^a Γοργιδῶ ἡμι, IGA 420 Λαμοκρέων ἀνάθηκε, IG I² (ed. min.) 559 Ἀρχονίδες, ἑβδομίας, Λευκολοφίδω ἀνεθέτεν κλπ.

6 Πρβ. W. H. D. Rouse ἔ. ἀ. σ. 323 κέξ.

7 Πρβ. U. v. Wilamowitz-Moellendorf Hellenistische Dichtung, Berlin 1924 I, σ. 123.

8 Ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας ἀνεπτύχθη καὶ τὸ διδακτικὸν ἔπος: Σημειωτέον, ὅτι καὶ αἱ μὴ ἐμμετροὶ ἐπιγραφαὶ ἐκαλοῦντο ὑπὸ τῶν παλαιῶν «ἐπιγράμματα». Πρβ. Σουῖδ. ἐν λέξει ἐπίγραμμα· πάντα τὰ ἐπιγραφόμενά τισι, κἄν μὴ ἐν μέτροις εἰρημένα, ἐπιγράμματα λέγεται⁹.

Τοιούτων ἐμμέτρων ἀναθηματικῶν ἐπιγραμμάτων προερχομένων ἐκ διαφόρων τόπων τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου, διεσώθη¹ ἀξιόλογος ἀριθμὸς ὅστις συντελεῖ εἰς τὴν ἀκριβεστέραν γνῶσιν τῆς πρώτης περιόδου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀναθηματικοῦ ἐπιγράμματος, τῆς ἐξικνουμένης ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος π. Χ. μέχρι τῶν χρόνων τῶν Περσικῶν πολέμων²· ἡ ἔρευνα τῆς περιόδου ταύτης ἀποβαίνει χρήσιμος διὰ τε τὴν ἱστορίαν τοῦ ποιητικοῦ τούτου γένους, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν σαφεστέραν κατανόησιν τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος τῶν χρόνων ἐκείνων.

Τὰ μέτρα, τὰ ὅποια μεταχειρίζονται οἱ συνήθως ἀνώνυμοι ποιηταὶ τῆς πρώτης ταύτης περιόδου εἶναι τὰ ἀπαγγελτικά, δηλαδὴ τὸ δακτυλικὸν ἐξάμετρον³, τὸ ἐλεγειὸν⁴ καὶ οἱ ἴαμβοι⁵. Ἄπαξ ἀπαντᾷ καὶ τὸ τροχαϊκὸν τετράμετρον⁶. χρῆσις τῶν μελικῶν μέτρων⁷ δὲν γίνεται, διότι ταῦτα ἦσαν ἀκατάλληλα πρὸς βραχεῖαν καὶ ἀντικειμενικὴν ἔκφρασιν τῶν πραγμάτων⁸.

Ἀδεξιότης μετρικὴ διέπει πλεῖστα τῶν ἀρχαϊκῶν ἐπιγραμμάτων, φθάνουσα πολ- λάκις μέχρι χονδροειδοῦς παραβάσεως καὶ τῶν στοιχειωδῶν μετρικῶν νόμων⁹, ἰδίως ἐν τῇ παραθέσει κυρίων ὀνομάτων¹⁰, ὅπερ πείθει ὅτι οἱ πλεῖστοι ἐπιγραμματοποιοὶ τῆς περιόδου ταύτης ἦσαν ποιηταὶ αὐτοσχεδίων στίχων καὶ ἀνάξιοι τοῦ ὀνόματος. Ὑπὲρ τούτου συνηγορεῖ καὶ ἡ συνήθης ἔλλειψις πάσης ἐξάρσεως, ὡς καὶ ἡ ἀνάμειξις διαλε-

1 Ταῦτα ἐξεδόθησαν ἐν τῷ 'Corpus' τῶν ἐπιγραφῶν (CIG, IG, IG I²) κατὰ καιροῦς προχειρότεραι συλλογαὶ εἶναι τοῦ G. Kaibel *Epigrammata Graeca ex lapidibus collecta*, Berlin 1878, μετὰ παραρτήματος ἐκδοθέντος ἐν Rhein. Museum 34, 1879, σ. 181 κέξ., τοῦ E. Hoffmann *Sylloge epigrammatum graecorum, quae ante medium saeculum a. Chr. n. III incisa ad nos pervenerunt*, Halle 1893, τοῦ J. Geffcken *Griechische Epigramme*, Heidelberg 1916, τοῦ D. Levi *Silloge in corsiva delle iscrizioni metriche cretesi*, Stud. Italiani N. S. 2, 1922, σ. 321 κέξ. καὶ τοῦ F. Hiller v. Gärtringen *Historische gr. Epigramme*, Bonn 1926. Τὰ ἀνά τοὺς συγγραφεῖς ἀπαντῶντα καὶ μὴ ἐκ λίθων προερχόμενα ἐπιγράμματα συνέλεξεν ὁ Th. Preger *Inscriptiones graecae metricae ex scriptoribus praeter anthologiam collectae*, Leipzig 1891. Δὲν μνημονεύω ἐνταῦθα βεβαίως τὴν Ἑλληνικὴν ἀνθολογίαν (Παλατινὴν καὶ Πλανούδειον). Ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ παραπέμπο πάντοτε μὲν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐν τῷ 'Corpus' ἐκδόσεως τοῦ ἐπιγράμματος, ἐκ παραλλήλου δὲ καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῆς προχειροτέρας τῶν συλλογῶν τούτων, ἴτοι πρῶτον μὲν εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ Geffcken, ἐὰν δὲ δὲν περιλαμβάνηται ἐν αὐτῇ εἰς τὴν τοῦ Hoffmann, ἢ τοῦ Hiller v. Gärtringen. Προκειμένου περὶ φιλολογικῶς μόνον παραδοθέντων ἐπιγραμμάτων παραπέμπω πάντοτε εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ Preger.

2 Κατὰ τὸν C. M. Bowra *Early Greek Elegists*, London 1938, σ. 173 τὸ ἀρχαιότατον τῶν ἀναθηματικῶν ἐπιγραμμάτων εἶναι τοῦ τέλους τοῦ ὀγδόου αἰῶνος, προέρχεται ἐκ Περσῶν, καὶ δὲν ἔχει κἄν καλῶς ἀναγνωσθῆ ἕνεκα τῆς κακῆς καταστάσεως τοῦ λίθου. Ὁ Bowra δὲν παραπέμπει εἰς ἐκδοσίαν τινὰ τούτου, οὐδ' ἠδυνήθη ἄλλοθεν νὰ μάθω τι περὶ αὐτοῦ, γνωστοῦ ὄντος

ὅτι ἡ πέραν τοῦ πρώτου τόμου (1940) δημοσίευσις τῶν εὐρημάτων τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Περσῶν ἀνεβλήθη μέχρι πέρατος τοῦ πολέμου. Ἀπὸ τῶν Περσικῶν πολέμων ἀρχεῖται νέα περίοδος καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπιγράμματος, ἀναθηματικοῦ καὶ ἐπιτύμβιου, διότι καὶ τὸ πνεῦμα τῶν χρόνων ἐκείνων, καὶ οἱ μεγάλοι ποιηταὶ, οἱ διατρίψαντες περὶ τὸ ἐπίγραμμα κατέστησαν τοῦτο ἀληθῆ 'ποίησιν' καὶ πανελλήνιον μέλημα· πρὸ τούτου τὸ ἐπίγραμμα ἦτο μέλημα ὀλίγων συγγενῶν καὶ φίλων ἢ ἕστω μιᾶς μόνον πόλεως.

3 Πρβ. IG I² 469=Geffcken 5, IG XII 3, 449=Geffcken 18, IG IX 1, 649=Geffcken 24, Ἡροδ. Ε' 59=Preger 79=Geffcken 38 κ.λ.

4 Πρβ. IG I² 499=Geffcken 7, IG XII 3, 1075 (πρβ. IG XII Suppl. σ. 91)=Geffcken 19, IG XII 5, 216=Geffcken 33 κ.λ.

5 IGA 32 (πρβ. IG I² 1009=Geffcken 48, ὅπερ ὁμοῦς ἐπιτύμβιον).

6 IG XII, 5, 219.

7 Ἡ ἀβεβαία καὶ παράδοξος μετρικὴ μορφή τοῦ παρὰ Πaus. I 7, 4 ἐπιγράμματος (=Preger 138,=Geffcken 25) δὲν δύναται ἐνταῦθα νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν πρβ. Crusius, Pauly-Wissowa 5, σ. 1912.

8 Πρβ. U. v. Wilamowitz-Moellendorff *Hellenistische Dichtung I*, σ. 123.

9 Ἐξαιρετος ἡ περὶ τούτου ἐργασία τοῦ F. D. Allen *On Greek Versification in Inscriptions*, Papers of the American School of Class. Studies at Athens 4, 1885/6, σ. 35 κέξ.

10 Πρβ. J. Bertels *De pentametro inscriptionum Graecarum, quaestiones*, Münster 1912 (Diss.), σ. 132 κέξ.

κτικῶν ιδιωτισμῶν¹ μετὰ ἑπανελληνίων² ἐπικῶν χρήσεων, ἢ χρήσεων τῆς λυρικήσ καὶ ἔλεγειακῆσ ποιήσεωσ³.

Ἐν τῇ προσπαθειᾷ τῆσ ἀντικειμενικήσ καὶ ἀκριβοῦσ ἐκθέσεωσ τῶν πραγμάτων τὸ ἀρχαϊκὸν ἀναθηματικὸν ἐπίγραμμα⁴ ποιεῖται, ὡσ ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μνεῖαν τοῦ ὄνοματὸσ τοῦ τε ἀναθέτου καὶ τῆσ θεότητὸσ, πρὸσ ἦν ἡ ἀφιέρωσισ:

Οὕτω ἐπὶ παραδείγματὸσ:

φο[φαγόρασ μ' ἀνέθεκεν Διὸσ γλανφ]όπιδι φόρει⁴
ἢ φυλοῖδασ μ' ἀνέθεκε Πο[τεδάφονι Φάνακτι.]⁵.

Ἐνίοτε παραλείπεται τὸ ὄνομα τῆσ θεότητὸσ, διότι ὑπελαμβάνετο γνωστὸν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ἐν ᾧ ἰδρῦετο τὸ ἀνάθημα⁶, οὐδέποτε ὁμοσ ἐν ἐμμέτρῳ⁷ ἀναθηματικῷ ἐπιγράμματι παραλείπεται τὸ ὄνομα τοῦ ἀναθέτου. Τοῦτο δηλοῖ σαφῶσ ὅτι ἤδη ἀπὸ τῶν πρώτων αἰῶνων μεταχειρίζεται ὁ ἀναθέτησ τὸ ἔμμετρον ἐπίγραμμα ὡσ μέσον πρὸσ ἐπίδειξιν καὶ πρὸσ διαιώνισιν τοῦ ἰδίου ὄνοματὸσ.

Ἡ αἰτία τῆσ ἀφιέρωσεωσ πολλακῶσ δηλοῦται, ἰδίωσ ἐπὶ τῶν ἀναθημάτων τῶν γενομένων μετὰ ἀθλητικῆν⁸ ἢ πολεμικῆν⁹ νίκην· ἐπίσημσ συνήθησ δηλοῦται προκειμένου περὶ δεκάτησ¹⁰, ἀπαρχῆσ¹¹ ἢ εὐχολῆσ¹² (εὐξάμενοσ). Πολλακῶσ συνοδεῦει τὸ ἀνάθημα εὐχῆ ἢ παράκλησισ¹³, ἦτισ, ὡσ καὶ οἱ ἔπαινοι αὐτοῦ τοῦ ἀναθέτου περὶ τοῦ ἀναθήματὸσ¹⁴, πεῖθει ὅτι τὸ ἔθιμον τῆσ ἀφιέρωσεωσ ἐρείδεται ἐπὶ τῆσ ἀνθρωπομόρφου¹⁵ παραστάσεωσ τῆσ θεότητὸσ¹⁵. ἔνομίζετο ὅτι καὶ οἱ θεοὶ χαίροντεσ ἐπὶ τῇ προσφορᾷ

1 IG IX 1 649=Geffcken 24, IG XII 5, 42=Geffcken 32, IG XII 5, 215=Geffcken 34, IG V 1, 1562=Geffcken 37 κ.λ. μετὰ τῶν σχετικῶν παρατηρήσεων τοῦ Geffcken. Πρβ. καὶ Schmid - Stählin Geschichte d. griech. Literatur I 1, σ. 385, καὶ ὑποσ. 5, καὶ ἰδίωσ B. Kock De epigrammum graecorum dialectis, Göttingen. 1900. (Diss.).

2 Πρβ. F. A. Gragg A Study of the Greek Epigram before 300 B. C., Proceedings of the American Academy of Arts and Sciences 46, 1910, 1, σ. 20 καὶ J. Geffcken Studien zum griechischen Epigramm, σ. 91. Περὶ τῆσ καθόλου ῥοπῆσ τῆσ ἐλεγείασ ἐπὶ τὸ ἐπίγραμμα πρβ. P. Kägi Nachwirkungen der älteren griech. Elegie in den Epigrammen der Anthologie, Zürich 1917 (Diss.).

3 Περὶ τῶν ἐμμέτρων ἀναθηματικῶν πρβ. IGA 151, 327, 373, 549 κ.λ.

4 IG I², 468 = Geffcken 5.

5 IG IV₂₁₀ α = Geffcken 22. Πρβ. καὶ IG IX 1, 649 = Geffcken 24, IG I² 643 = Geffcken 8, IG I² 623 = Geffcken 9 κ.λ.

6 Π. χ. IG I² 627 = Geffcken 10.

[Μ]υσειάδεσ κεραμεύσ με καὶ Ἀνδοκίδεσ ἀνέθεκεν. Πρβ. καὶ IG XII 3, 449 = Geffcken 18, IG I², 834 = Geffcken 13, Ἡροδ. Ε' 59 = Preger 79 = Geffcken 38 κ.λ.

7 Πολλακῶσ παραλείπεται ἐν τοῖσ ἐν πεζῷ λόγῳ ἀναθηματικοῖσ ἐπιγράμμασι· οὕτω π. χ. IGA 123, 559, 561, 565, IG VII, 3906, 3907 κ.λ.

8 IG I² 802 = Geffcken 6

καλ[λό]μενοσ νίκασεν Ἐπαίνετοσ λόνεκα τὸδε

κα[λ]τερο . . .]. πρβ. καὶ IG IX, 1, 649 = Geff-

cken 24, IG I² ὑπὸ τὸν ἀριθ. 472 = Hiller v. Gärtringen 4, IGA 512^a Geffcken 20 κ.λ. περὶ νίκησ ἐν μουσικῷ ἀγῶνι πρβ. Πασ. I' 7, 4 = Preger 138 = Geffcken 25.

9 IG XII 8, 356 = Geffcken 35, ἐτι δὲ καὶ Ἡροδ. Ε' 59 = Preger 79 = Geffcken 38.

10 IG I² 623 = Geffcken 9

Σοῖμ[ε], θεά, τὸδ' ἄγα[λμ' ἀνέθε]κε Μελάνθυρο[σ ἔργον] εὐχοσάμενοσ δε[κάτ]εν παιδί Διὸσ μεγάλο.

(Πρβ. IG I² 543 = Hoffmann 224, IG I² 573 = Hoffmann 226 κ.λ.).

11 IG I² 499 = Geffcken 7

Παλλάδι Ἀθαναίαι Λύσον ἀνέθεκεν ἀπαρχὴν

ἦδν αὐτῷ κτε[ρά]νον, τῆι δὲ θεῆι χαρίεν

Θεβάδεσ ἐπ[οί]εσεν ἠο[ί]ερον καῖσ τὸδ' ἄγαλμα.

(Πρβ. IG I² 704 = Hoffmann 221, IG I² 688 = Hoffmann 222 κ.λ.). Σημειωτέον ὅτι τῶν λέξεων δεκάτη καὶ ἀπαρχῆ δὲν γίνεται πλέον χρῆσισ κατὰ κυριολεξίαν.

12 Πρβ. ὑποσ. 3, καὶ IG I² 623 = Geffcken 9, (πρβ. IG I² 625 = Hoffmann 267, IG I² 721, κ.λ.).

13 IG I² 650 = Geffcken 12

Φαρθῆνε, ἐν ἀκροπόλει Τελεσῖνοσ ἄγαλμ' ἀνέθεκεν

Κέτ[τι]μοσ, ἦδι χαίροσα διδοίεσ ἄλ[λ]ο ἀναθεναί

(πρβ. IG I² 834 = Geffcken 13, IG XII 1, 737 = Geffcken 17, IG IV 212 = Geffcken 23 κ.λ.).

14 IG XII 3, 1075 = Geffcken 19 ἀμενπῆεσ ἄγαλμα, IG V 1, 231 = Geffcken 21 περικαλλῆεσ ἄγαλμα, IG V 1, 1562 = Geffcken 37 καλὸν ἄγαλμα κ.λ.

15 Πρβ. E. Reisch Griech. Weihgeschenke, σελ. 4, καὶ O. Kern Die Religion der Griechen Berlin 1926, I, σ. 49 κέξ.

ἡ καλῶν' πραγμάτων ἦσαν πρόθυμοι νὰ βοηθήσωσι τοὺς δωρητάς¹. χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι προσφωνεῖται πολλάκις ἀπ' εὐθείας ἢ θεότης² καὶ ὅτι ἐξαίρεται ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα ταύτης³, ἔτι δὲ ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ ἀνάθημα ὁμιλεῖ⁴, καὶ δὴ ὡς μεσάζον μεταξὺ ἀναθέτου καὶ θεότητος⁵.

Τὸ ὄνομα τοῦ καλλιτέχνου τοῦ ποιήσαντος τὸ ἀνάθημα σπανιώτατα περιλαμβάνεται ἐν τῷ κυρίως ἐπιγράμματι⁶. ἐνίοτε παρατίθεται ἐν ἰδίῳ ἐμμέτρῳ στίχῳ⁷, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀνεξάρτητος, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ ἐπεξηγηματικαὶ ἐπιγραφαί, αἱ ὁποῖαι πολλάκις ἀπαντῶσι.

Παρὰ τὴν ἀπόλυτον ἀντικειμενικότητα καὶ πεζότητα, καὶ τὴν ἐμμονὴν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εἰς ὠρισμένους τύπους, ἔχομεν περὶ τὸ τέλος τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν περιόδου καὶ παραδείγματά τινα ἀληθοῦς ποιητικῆς ἀξίας, προαγγέλλοντα τὴν σπουδαίαν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐπιγράμματος κατὰ τοὺς ἐπομένους χρόνους.

Ἀπὸ τῆς Ἰωνίας καὶ πάλιν ἦλθεν ἡ ποιητικὴ πνοή, ὡς καταφαίνεται ἀπὸ τοῦ ἐπιγράμματος τοῦ γεφυρώσαντος τὸν Βόσπορον Μανδροκλέους.

*Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλέης Ἡρη μνημόσυνον σχεδίσας,
αὐτῷ μὲν στέφανον περιθείς, Σαμίοισι δὲ κῦδος,
Δαρείον βασιλέως ἐκτελέσας κατὰ νοῦν⁸.*

Καὶ ἐνιαῦθα ἐκτίθενται τὰ πράγματα, τὸ ὄνομα καὶ ἡ πατρὶς τοῦ ἀναθέτου, ἢ θεότης, πρὸς ἣν ἢ ἀφιέρωσις, καὶ ἡ αἰτία τῆς ἀναθέσεως, ἀλλὰ μετὰ χάριτος καὶ δεξιότητος Ἰωνικῆς πρὸς τούτοις ἀπαντᾷ καὶ ἡ ἀντίληψις ἢ ἡδὴ γνωστῆ⁹ ἀπὸ τῆς ἐλεγείας, ὅτι ἡ δόξα ἑνὸς ἀνδρὸς τιμᾷ καὶ τὴν ὅλην πατρίδα τούτου.

Ἰδιαίτερος λόγος πρέπει νὰ γίνῃ περὶ τῶν ὑπεροπτικῶν καὶ ἀληθῶς «*τυραννικῶν*» ἐπιγραμμάτων τῶν ἀφιερωμάτων τῶν τυράννων τοῦ ἔκτου αἰῶνος.

Τὸ ἐπίγραμμα τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ χρυσοῦ κολοσσοῦ, ἀναθήματος κατὰ Φώτιον¹⁰ Κυψέλου τοῦ Κορινθίου,

*εἰ μὴ ἐγὼ σφυρήλατός εἰμι κολοσσός,
ἐξώλης εἶη Κυψελιδῶν γενεά¹¹.*

1 Πρβ. Ἡσιόδου ἀπόσπ. 272 (Rzach, ed. min.) ἄδωρα θεοῖς πείθει, δῶρ' αἰδοίους βασιλῆας' (Πλάτ. Πολιτεία Γ' 390 e), κ. λ.

2 Πρβ. IG I² 643 = Geffcken 8. IG I², 650 = Geffcken 12. IG V₁, 1562 = Geffcken 37 κ. λ.

3 Συνήθως δι' ἐπιθέτων πρβ. IG I² 643 = Geffcken 8 πολίεογε πότινι Ἀθάνα, IG V₁, 1562 = Geffcken 37 Φάν[α]ξ Κρον[ί]δα [Ζ]εῦ Ὀλύμπιε, IG IX 1, 649 = Geffcken 24 Διὸς Φόρον μεγάλοιο κ. λ.

4 IG XII 3, 449 = Geffcken 18.

Ἐνθάστας με ἄκρον ἀπὸ χθονός ἡο Κριτοβόλο. Πρβ. IG I² 468 = Geffcken 5, IG I² 585 = Geffcken 11 κ. λ.

5 IG I² 700 = Geffcken 60.

[Κλε]δόδορός μ' ἀνέθεκ' Ἀφροδίτῃ δῶρον ἀπαρχέν,
πότινια, τῶν ἀγαθῶν τῶν σὺ δός ἀφθον[ί]αν.
hoi te λέγ[ο]σι λόγος ἀδικ[ο]ς φρεσὺδας κα[τ]ῆ' ἐκ[εῖνο]
τῶν - - - -

6 Πρβ. Loewy Inschriften griechischer Bildhauer, Leipzig 1885 = Geffcken 29.

Μικκιά[δ]ηι τόδ' ἀγαλμα καλὸν [εἰργασμένον ἡνιῶ]
[Ἀ]ρχέδρομο σο[φ]ίεισιν, ἡ(ε)κηθό[λε] δέξο Φάνασσα],
[τ]ῶι Χίοι, Μέλα[ν]ος πατρίον ἄσ[τ]υ λιπόντι]. Πρβ. καὶ J. D. Beazley The Epigram of Boupalos and Athenis, J.H.S., 1939, σ. 282.

7 IG XII 5, 216 = Geffcken 33 (Loewy ἔ. ἀ. σ.).

8 Ἡροδ. Δ' 88 = Proger 109 = Geffcken 7 - 9 = Hiller v. Gärtringen 7.

9 Τυρταῖος ἀπ. 9 (12), στ. 23 κέξ. παρὰ E. Diehl Anthologia Lyrica.

10 Φώτιος, Λέξεων Συναγ. ἐν λ. Κυψελιδῶν ἀνάθημα ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἐξ οὗ καὶ ὁ Σουΐδας ἀντλεῖ ἐν λ. Κυψελιδῶν.

11 Preger 53 = Geffcken 36. Ἀπελλᾶς ὁ Ποντικὸς παραδίδει τὸ ἐπίγραμμα οὕτω·
εἰμῆ (εἰμι Phot.) ἐγὼ ναξὸς (νάξος Phot.) παγχρόστος εἰμὶ
κολοσσός

ἐξώλης εἶη Κυψελιδῶν γενεά,
ὅπερ ὁ Cobet «recte iocum lepidi poetae esse indicavit»
πρβ. Preger ἔ. ἀ.

δηλοῖ κάλλιστα τὴν ἀλαζονείαν τοῦ τυράννου, τοῦ καυχωμένου διὰ τὸ πολῦτιμον τοῦ ἀφιερώματος. Ἡ ἐπαφή πρὸς τὴν Ἀνατολὴν εἶχεν ἤδη μεταφέρει καὶ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον ἀνατολικὰς δεσποτικὰς ἀντιλήψεις καὶ συνηθείας¹.

Περὶ τοῦ ἐπιγράμματος τούτου παρατηροῦμεν ὅτι ἀφίσταται τῶν παραδεδομένων τύπων μὴ μνημονεῦον οὔτε τὸ ὄνομα τοῦ ἀναθέτου, οὔτε τὸ ὄνομα τῆς θεότητος, οὔτε τὴν αἰτίαν τῆς ἀφιερώσεως. Περιγράφει ἐπιδεικτικῶς μόνον αὐτὸ τὸ ἀνάθημα (χρῦσεος σφουρήλατος κολοσσός), καὶ προσγράφει τὸ ὄνομα τοῦ γένους τοῦ ἀναθέτου ἐν ἀρχῇ²!

Ἔτερον ἐπίγραμμα ἐπίσης διαπνεόμενον ὑπὸ τυραννικοῦ πνεύματος εἶναι καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Πausανίου διασωθὲν τοῦ ἐξ ἐλέφαντος εἰργασμένου κέρατος τῆς Ἀμαλθείας, ὃπερ εἶχεν ἀφιερώσει ἐν Ὀλυμπίᾳ Μιλτιάδης ὁ πρεσβύτερος³ «ὅς τὴν ἀρχὴν ἔσχεν ἐν Χερρονήσῳ τῇ Θρακίᾳ».

*Ζηνί μ' ἀγαλμ' ἀνέθηκαν Ὀλυμπίῳ ἐκ Χερρονήσου
τεῖχος ἐλόντες Ἀράτου· ἐπῆρχε δὲ Μιλτιάδης σφιν⁴.*

Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι κανονικὸν ἀναθηματικὸν ἐπίγραμμα, ἀλλ' ἡ μνεῖα τοῦ ὀνόματος τοῦ Μιλτιάδου, ὁ ὁποῖος «ἐπῆρχε» δηλοῖ πνεῦμα τυραννικόν. Πρὸς κατανόησιν τούτου πρέπει νὰ ἔχωμεν κατὰ νοῦν, ὅτι ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἠξίου ἀωνύμως νὰ γίνωνται νὰ ἀναθήματα τῶν στρατηγῶν⁵, καὶ ὅτι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι «ἐξεκόλασαν» εὐθύς ἀπὸ τοῦ τρίποδος τὸ ἐλεγείον

*Ἑλλήνων ἀρχηγὸς ἐπεὶ στρατὸν ὤλεσε Μήδων
Πausανίας, Φοίβῳ μνημ' ἀνέθηκε τόδε,*

ὃπερ ὁ Πausανίας «ἤδη τυραννικὰ φρονῶν ἐπέγραψεν ἐν Δελφοῖς⁶» μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην, διότι ἐμνημόνευε τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ.

Τέλος ἐξεταστέα καὶ τὰ ἐπιγράμματα τῶν περιφήμων Ἰππαρχείων Ἐρμῶν, οὓς ἔστησεν ὡς ὄρους ἀνά τὴν Ἀττικὴν ὁ υἱὸς τοῦ Πεισιστράτου⁷. Περὶ τούτων λέγει ὁ Ψευδοπλάτων ἐν τῷ Ἰππάρχῳ: «τῆς σοφίας τῆς αὐτοῦ..... ἐκλεξάμενος [δῆλ. ὁ Ἰππαρχος] ἃ ἠγεῖτο σοφώτατα εἶναι, ταῦτα ἐντείνας εἰς ἐλεγείον αὐτοῦ ποιήματα καὶ ἐπιδείγματα τῆς σοφίας ἐπέγραψεν..... ἐστὸν δὲ δύο τῶπιγράμματα· ἐν μὲν τοῖς ἐπ' ἀριστερὰ τοῦ Ἐρμῶς ἐκάστου ἐπιγράφεται λέγων ὁ Ἐρμῆς, ὅτι ἐν μέσῳ τοῦ ἄστεως καὶ τοῦ δήμου ἔστηκεν, ἐν δὲ τοῖς ἐπὶ δεξιᾷ

Μνημῆμα τόδ' Ἰππάρχου· στείχε δίκαια φρονῶν

φροῖν. ἔστι δὲ τῶν ποιημάτων καὶ ἄλλα ἐν ἄλλοις Ἐρμαῖς πολλὰ καὶ καλὰ ἐπιγεγραμμένα· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἐπὶ τῇ Στειριακῇ ὁδῷ, ἐν ᾧ λέγει

Μνημῆμα τόδ' Ἰππάρχου μὴ φίλον ἐξαπάτα⁸»

1 Πρβ. τὰ παρ' Ἡροδότῳ Α' 50 κέξ. λεγόμενα περὶ τῶν ἀναθημάτων τοῦ Κροίσου, ὡς καὶ J. Geffcken Studien zum griech. Epigramm, σ. 90. Ἡ παρὰ Φωτίῳ (ἔ. ἀ.) πληροφορία «Δίδυμος δὲ κατασκευάσαι τὸν κολοσσόν φησι Περίανδρον ὑπὲρ τοῦ τῆς τρυφῆς καὶ τοῦ θράσους ἐπισχεῖν τοὺς Κορινθίους· καὶ γὰρ Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ καιρῶν β' λέγει οὕτως». οὐδαμῶς πείθει, διότι βεβαίως ἢ κατασκευὴ χρυσοῦ κολοσσοῦ δὲν ἦτο κατάλληλον πρὸς τοῦτο· ἄλλως τε οἱ μεταδίδοντες τὴν πληροφορίαν ἀπέχουσι πλεῖστον καὶ τῶν χρόνων καὶ τοῦ πνεύματος τῶν Κυψελιδῶν.

2 Παρατηρήσαμεν ἤδη ὅτι πολλάκις αὐτὸ τὸ ἀνάθημα ὁμιλεῖ.

3 Πρβ. J. Kirchner Prosopographia Attica, 10209.

4 Πaus. 19, 6 = Preger 54 = Hiller v. Gärtringen 3.

5 Αἰσχ. Γ' 183, πρβ. καὶ J. F. Crome, Ath. Mitt. 60/61, 1935/36, σ. 308 κέξ.

6 Θουκ. Α' 132, 2, καὶ Πλούταρχος περὶ τῆς Ἡροδ. κακοχθ. 42, σ. 873^c.

7 Πρβ. J. F. Crome ἔ. ἀ., σ. 306 κέξ.

8 Ἰππάρχῳ 228d. = Preger 197 = Geffcken 4.

Ἐσχάτως ἐπανευρέθη¹ εἰς τῶν Ἑρμῶν τούτων, πρὸ ἐτῶν ἀπολεσθεῖς, καθ' ὅλα ὁμοίως πρὸς τὴν ἀνωτέρω περιγραφὴν, φέρων τὸ ἐξῆς ἐν ἑξαμέτρῳ ἐπίγραμμα

[Ἐ]ν μέσοι Κεφαλῆς τε καὶ ἄστειος ἀγλαὸς ἡερμῆς²

Τὸ ἐν ἑξαμέτρῳ ἐπίγραμμα τοῦτο οὐδὲν τὸ ἰδιάζον παρέχει³, ἀλλ' οἱ ἐν τῷ Ἰππάρχῳ διασωθέντες πεντάμετροι εἶναι ἄξιοι πολλῆς προσοχῆς.

Ἡ ἐν ἀρχῇ μνεῖα πάντοτε τοῦ Ἰππάρχου καὶ δὴ ἡ χρῆσις «*μνῆμα τόδ' Ἰππάρχου*» κακῶς ἐνομίσθη ὅτι εἶναι μόνον κατ' ἐπίδρασιν τοῦ Φωκυλίδου (καὶ τότε Φωκυλίδου) ἢ ὡς ἀνταγώνισμα τῆς βραχυλογίας τοῦ Δελφικοῦ μαντείου καὶ τῶν γνωμῶν τῶν ἐπτὰ σοφῶν⁴. Εἶναι χρῆσις κυρίως 'τυραννική', ἀνάλογον τῆς ὁποίας ἔχει καὶ τὸ διασωθὲν ἐπίγραμμα τοῦ βωμοῦ, ὃν ἀφιέρωσεν ἐν Πυθίου Πεισιστράτος ὁ νεώτερος (512-1)⁵.

μνῆμα τόδε ἡὲς ἀρχῆς Πεισιστ[ράτος] ἡπιπίο ἡ]υιδς

θῆκεν Ἀπόλλωνος Πυθ[ί]ο ἐν τεμένει⁶.

Καὶ τοῦ Πεισιστράτου τούτου τὰ ἀφιερώματα ἐνομίσθησαν ἀναμφιβόλως ἐκ τῆς χρήσεως ταύτης (*μνῆμα τόδε ἡὲς ἀρχῆς*) τυραννικά, καὶ ἠφανίσθησαν βραδύτερον ὑπὸ τοῦ δήμου⁷.

Οἱ πεντάμετροι οὗτοι τοῦ Ἰππάρχου εἶναι ἀξιόλογοι διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπιγράμματος, διότι ἐνταῦθα πρῶτον ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῷ ἐπιγράμματι «*διδασκτική*» ἀποστολή, ἣτις βεβαίως ὀφείλεται εἰς ἐπίδρασιν τῆς ἐλεγείας, ἐξ ἧς εἶχε παραλάβει καὶ τὸ μέτρον⁸.

Ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὰ «*τυραννικά*» ἐπιγράμματα ἐξεταστέα τὰ ἐπιγράμματα τῶν δημοσίων ἀναθημάτων, ἅτινα αἱ πόλεις ἀφιέρουν μετὰ νίκην ἢ ἄλλο σημαντικὸν γεγονός.

Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ἀνήκει τὸ ἐπίγραμμα τῆς βάσεως τοῦ συμπλέγματος τῶν τυραννοκτόνων, ὅπερ κατὰ τὴν παράδοσιν ἐποίησεν αὐτὸς ὁ Σιμωνίδης⁹. τμήμα τῆς βάσεως ταύτης ἀνευρέθη ἐσχάτως¹⁰, ἐκ δὲ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων φαίνεται ὅτι τὸ ἐπίγραμμα εἶχε χαραχθῆ ὑπὸ τὸ δεύτερον σύμπλεγμα, τὸ τοῦ Κριτίου καὶ Νησιώτου, τοῦ ἔτους 477-6¹¹.

Ἄλλο ἐπίγραμμα ἐπὶ βάσεως δημοσίου ἀναθήματος εἶναι τὸ τοῦ τεθρίππου ἄρματος, τὸ ὁποῖον οἱ Ἀθηναῖοι ἵδρυσαν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως μετὰ τὴν νίκην αὐτῶν κατὰ τῶν Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων τοῦ τέλους τοῦ ἕκτου αἰῶνος (506-5 π. Χ.)¹². Καὶ

1 Πρβ. Peek, *Hermes* 70, 1935, σ. 461 κέξ., καὶ J. Kirchner-S. Dow, *Ath. Mitt.* 62, 1937, σ. 1 κέξ.

2 IG I² 837.

3 Ἡ μόνη διακόσμηση τὸ ἐπίθετον ἀγλαὸς εἶναι καὶ πάλιν Ὀμηρικόν A 23, 377, B 871, καὶ Ὀμηρ. ὕμν. εἰς Ἑρμῆν 451.

4 Schmid-Stählin *Geschichte d. griech. Litteratur* I 1, σ. 384, ὑποσ. 2.

5 Ἡ γνώμη τοῦ B. D. Meritt, *Hesperia* 8, 1939, σ. 64, καθ' ἣν Πεισιστράτος ὁ νεώτερος ὑπῆρξεν ἀρχὸν τῷ 497/6 δὲν φαίνεται πιθανή, πρβ. G. Welter, *Arch. Anzeiger* 54, 1939, σ. 23, ὑποσ. 1.

6 IG I² 761 = Hiller v. Gärtringen 8 = Geffcken 15.

7 *Θουκ. Ζ'* 54, 7.

8 Καὶ τοῦτο συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως ὅτι ὁ Ἰππάρχος «*συνετυράνευσέ*» μετὰ τοῦ Ἰππίου, πρβ. Busolt *Gr. Geschichte* II, σ. 376 κέξ., Beloch *Gr. Geschichte* I, σελ. 333 καὶ Pauly-Wissowa 8, σ. 1663.

9 Ἡφαιστίων IV, 6 [29]. Πρβ. Shear, *Hesperia* 6, 1937, σ. 352.

10 B. D. Meritt, *Hesperia* 5, 1936, σ. 355 κέξ.

11 Ἄλλ' ἐάν τὸ αὐτὸ ἐπίγραμμα ὑπῆρχε καὶ ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ πρώτου συμπλέγματος, τοῦ Ἀντήνορος, τοῦ ἔτους 510/9 καὶ πάλιν δὲν θά ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῆ ἐνταῦθα μόνον ὡς ἀνήκον εἰς τὸ ὅλον ἔργον τοῦ Σιμωνίδου, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ σταθμὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπιγράμματος, ἐγκαινίζον τὴν ἐπομένην περιόδον.

12 Ἡροδ. E' 77,3.

τοῦ ἀναθήματος τούτου διεσώθησαν ἀποσπάσματα δύο διαφόρων βάσεων, τῶν ὁποίων ἢ μία ἐξ Ἐλευσινίου μελανοῦ λίθου φέρει γράμματα τοῦ τέλους τοῦ ἔκτου αἰῶνος, ἢ δ' ἄλλη ἐκ Πεντελησίου μαρμάρου φέρει γράμματα τῶν μέσων τοῦ πέμπτου· τὸ ἐπὶ τῆς ἀρχαιοτέρας βάσεως ἐπίγραμμα, ὡς ἀπὸ τοῦ Ἡροδότου συμπληροῦται, ἦτο τὸ ἐξῆς·

[δεσμῶι ἐν ἀχνυόνεντι σιδερέοι ἔσβεσαν *κῆβ*]ριν
παῖδε[ς Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμῳ]
[ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες]
τὸν *ἵππος* δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν]¹.

Ἡ νεωτέρα βάσις ἔφερε τὸ αὐτὸ ἐπίγραμμα, ἀλλὰ μετ' ἐναλλαγῆς τῶν δύο ἐλεγείων² ὀρθῶς παρατηρήθη ὅτι τοῦτο συνδέεται πρὸς ἐπισκευὴν καὶ μετὰθεσιν τοῦ ὅλου ἀναθήματος, εἰς θέσιν ἐνθα οἱ ἐπίσης ἀφιερωθέντες «*ἀχνυόνεντες σιδερέοι δεσμοὶ*» δὲν ἦσαν πλέον ἐμφανεῖς³.

Καὶ ἐνταῦθα παρατηροῦμεν ὅτι ὁ ποιητής, ἀκολουθῶν εἰς συνήθη τύπον ἀναθηματικοῦ ἐπιγράμματος, μνημονεύει κυρίως τὰ πράγματα⁴, κατὰ τρόπον ὅμως γνησίως δημοκρατικὸν ὁμιλεῖ περὶ κατασβέσεως τῆς «ὑβρεως»⁵, καὶ ἀποφεύγει νὰ παραθέσῃ τὸ ὄνομα στρατηγοῦ ἢ ἄλλου τινός⁶.

Τελείως διάφορον πνεῦμα διαπνέει τὸ ἐπίσης διασωθὲν ἐπίγραμμα τῆς πόλεως Σπάρτης·

[Δέξ]ο, *Φάναξ*, *Κρονίδα* [Ζ]εῦ Ὀλύμπιε, καλὸν ἄγαλμα
ἠλέφοι θυμῶι τοῦ[λ] *Δακεδαμονίου*[ις],

τὸ ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ Διός, τοῦ ἀφιερωθέντος «ἠνίκα ἀποστᾶσι Μεσσηνίοις δευτέρα τότε ἐς πόλεμον κατέστησαν»⁷.

Δωρικὴ σοβαρότης καὶ μετριοφροσύνη ἐπικρατεῖ ἐνταῦθα· οὐδὲ λόγος γίνεται περὶ νίκης οὐδ' ἔχνος ἐπιδείξεως ὑπάρχει (πρβ. *δεσμῶ ἐν ἀχνυόνεντι σιδερέοι ἔσβεσαν κῆβ*]ριν.... *ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες*). Τοῦναντίον καταφαίνεται βαθὺ θρησκευτικὸν αἶσθημα *Φάναξ, Κρονίδα, Ὀλύμπιε Ζεῦ, ἠλέφοι θυμῶι*...)⁸.

Ὡστε καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων φαίνεται, ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἐπιγράμμασι τῶν δημοσίων ἀναθημάτων ἀπεικονίζετο ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔκτου αἰῶνος τὸ ὅλον πνεῦμα τῆς πόλεως, αἱ διαφοραὶ φύλων καὶ πολιτισμοῦ.

Καταλήγοντες τὴν μελέτην ταύτην παρατιθέμεθα τινὰ καὶ περὶ τῶν ὀλίγων ἀναθηματικῶν ἐπιγραμμάτων τῆς περιόδου ταύτης, τὰ ὁποῖα παραδίδονται ὡς ἔργα γνωστῶν μεγάλων ποιητῶν.

Τῆς Σαυφοῦς τὸ μοναδικὸν ἀναθηματικὸν ἐπίγραμμα⁹ ὡς καὶ τὸ τοῦ Ἀρχιλόχου¹⁰

1 IG I² 394 II.

2 IG I² 394 I.

3 G. P. Stevens, *Hesperia* 5, 1936, σ. 505.

4 Τὴν αἰτίαν τῆς ἀναθέσεως (*ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες*), τὴν θεότητα, πρὸς ἣν ἢ ἀφιέρωσις (*Παλλάδι . . . ἔθεσαν*), ὅτι πρόκειται περὶ δεκάτης.

5 Περὶ ταύτης πρβ. C. M. Bowra *Greek Lyric Poetry*, Oxford 1936, σ. 336.

6 Πρβ. *Αισχ. Γ'* 183. Περὶ τοῦ ἐπιγράμματος τούτου πρβ. καὶ P. Friedländer, *Studi Italiani di Filologia*

Classica 15, σ. 89 κέξ.

7 IG V₁, 1562 = Geffcken 37. = Πaus. E' 24. 3 = Preger 57. Ὁ Hiller v. Gärtringen (ὑπ' ἀριθ. 13) νομίζει ὅτι εἶναι ἀνάθημα πιθανῶς τοῦ ἔτους 490.

8 Τὰ μόνα ἐπίθετα τοῦ ἀθηναϊκοῦ ἐπιγράμματος (*ἀχνυόνεντι σιδερέοι*), ἀποδίδονται εἰς τὸν *δεσμόν*, ἐν ᾧ εἰς τὸ Σπαρτιατικὸν τὰ ἐπίθετα ἀποδίδονται εἰς τὴν θεότητα καὶ τὸν «*θυμόν*» αὐτῆς. Χαρακτηριστικὴ ἡ διαφορὰ.

9 Ἀπόσπ. 157 (118) παρὰ Diehl.

10 Ἀπόσπ. [17] (18) παρὰ Diehl.

δὲν νομίζονται γνήσια¹, ἀλλ' ἀδίκως ἔχει ἀμφισβητηθῆ ἢ γνησιότης ἐπιγράμματος τοῦ Ἀνακρέοντος² ἐπιγεγραμμένου ἐπὶ Ἑρμοῦ, ὁ ὁποῖος πρὸ τινῶν ἐτῶν ἀνευρέθη καὶ ἀπόκειται νῦν ἐν τῷ Ἐπιγραφικῷ Μουσείῳ τῶν Ἀθηνῶν. Εἶναι δὲ τοῦτο·

*Πρὶν μὲν Καλλιτέλες ἠιδρῦσαι [ο. τόνδε δ' ἐκείνο]
[ἔ]γ[γ]ονοι ἐστέσαν [θ' ἠοῖς χάριν ἀντιδίδο]³.*

Νομίζεται τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο οὐχὶ γνήσιον ἀπὸ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων τοῦ λίθου, ἅτινα ἀνήκουσι κατὰ τοὺς ἐπιγραφικοὺς⁴ εἰς τὰ μέσα τοῦ πέμπτου αἰῶνος. Ἀλλ' ἀκριβῆς ἐξέτασις τοῦ λίθου ἔπεισεν ἡμᾶς, ὅτι τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων εἶναι ἀκριβῶς τὸ αὐτὸ ὡς τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων τοῦ βωμοῦ τοῦ Πεισιστράτου τοῦ νεωτέρου⁵, ὁ ὁποῖος χρονολογεῖται ἀσφαλῶς τῷ 512-1 π. Χ.⁶ Τοιαύτη ἀνάμειξις καὶ πρῶτος ἐμφάνισις ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι καὶ γραμμάτων τοῦ Ἴωνικοῦ ἀλφαβήτου ἀπαντᾷ καὶ ἀλλαχοῦ⁷, ἀποδοτέα δὲ ἴσως εἰς χαρακτᾶς Ἴωνας ἐργαζομένους ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι. Κατ' ἀκολουθίαν οὐδὲν κωλύει καὶ τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο νὰ ἀποδοθῆ εἰς τοὺς χρόνους τῶν Πεισιστρατιδῶν, καθ' οὓς, ὡς γνωστόν, καὶ ὁ Ἀνακρέων διέτριψεν ἐν Ἀθήναις⁸.

Ἡ παράδοσις ὁμῶς φέρει ὡς ἔργα τοῦ Ἀνακρέοντος καὶ ἕτερα δύο ἐπιγράμματα Ἑρμῶν, οὓς ἰδιῶται ἀφιέρωσαν ἐν Ἀττικῇ·

*Τέλλιδι ἡμερόεντα βίον πόρε, Μαιάδος νιέ,
ἀντ' ἐρατῶν δώρων τῶνδε χάριν θέμενος.
δὸς δέ μιν εὐθυδίκων εὐωνυμέων ἐπὶ δήμῳ
ναίειν αἰῶνος μοῖραν ἔχοντ' ἀγαθὴν⁹.*

καὶ

*Ἐῤῥεο Τιμώναντι θεῶν κήρυκα γενέσθαι
ἦπιον, ὅς μ' ἐρατοῖσ' ἀγλαίην προθύροισι
Ἑρμῆ τε κρείοντι καθέσσατο. τὸν δ' ἐθέλοντα
ἀστῶν καὶ ξείνων γυμνασίῳ δέχομαι¹⁰.*

Ἐὰν πράγματι, ὡς ἔδειξεν ὁ J. F. Crome¹¹, ἰδιῶται ἤρχισαν νὰ ἀφιερῶνσιν Ἑρμᾶς μόνον μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Πεισιστρατιδῶν, ἰδίως δὲ ἀπὸ τοῦ ἔτους 500 π. Χ. καὶ ἐξῆς, πρέπει νὰ δεχθῶμεν, ὅτι καὶ ὁ Ἀνακρέων ἐποίησε τὰ ἐπιγράμματα ταῦτα κατὰ

1 Περὶ τῆς Σαφφοῦς πρβ. U. v. Wilamowitz-Moellendorf Sappho und Simonides, Berlin 1913, σ. 97, ὑποσ. 2, καὶ τοῦ αὐτοῦ Textgeschichte der gr. Lyriker, Berlin 1900, σ. 35 κέξ. περὶ δὲ τοῦ Ἀρχιλόχου πρβ. Reitzenstein Epigramm u. Skolion, Giessen 1893, σ. 107.

2 Ἀνθ. Παλ. 6. 138.

3 IG I² 834=Ceffcken 13, Diehl ἀπόσπ. 103 (104).

4 IG I 381, Roberts-Gardner Introduction to Greek Epigraphy, Cambridge 1905, ἀρ. 193 κ.λ.

5 Καὶ ἡ παραβολὴ τῶν παρὰ Roberts-Gardner 193 παρατιθεμένων γραμμάτων πρὸς τὰ παρὰ J. Kirchner Imagines Inscriptionum Atticarum, Berlin 1935,

πίναξ 5 πείθει περὶ τούτου. Τὰ ἐπὶ τοῦ Ἑρμοῦ γράμματα εἶναι ἐπίσης ἀβαθῆ (ἀμυδροῖς γράμμασιν;) καὶ ὀλίγον μικρότερα.

6 Πρβ. G. Welter, Archäol. Anzeiger 54, 1939, σ. 23 ὅστις ἐπίσης ἀπορρίπτει τοῦ B. D. Meritt, Hesperia 8, 1939, σ. 64 χρονολογίαν 497/6 π.Χ. πρβ. Beloch Griech. Geschichte I² σ. 300.

7 Πρβ. G. Welter ἔ. ἀ. σελ. 34 καὶ ἰδίως E. Kunze καὶ H. Schleich, Jahrbuch des deutschen archäol. Instituts 53, 1938 σ. 129.

8 Πρβ. Ψευδοπλάτ. Ἰππάρχῳ 228^c.

9 Ἀπόσπ. 105 (112) Diehl.

10 Ἀπόσπ. 106 (111) Diehl.

11 Ath. Mitt. 60/61, 1935/6, σ. 307.

τὰς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου αἰῶνος¹. Ὅθεν συνάγεται ὅτι ὁ Ἀνακρέων ἐπανήλθε² τότε εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπερ ἄλλοθεν δὲν ἦτο γνωστόν. Ὑπὲρ τῆς ἐπανόδου τοῦ Τηίου ποιητοῦ καὶ τῆς διατριβῆς ἐν ταῖς δημοκρατουμέναις Ἀθήναις συνηγορεῖ τὸ ὅτι ὑπῆρξε δημοφιλεστάτη μορφή τοῦ πέμπτου αἰῶνος ἐν Ἀττικῇ³, καὶ ἀγγεῖα Ἀττικὰ ὑπάρχουσι φέροντα τὴν παράστασιν τούτου⁴ καὶ ἀνδριάς αὐτοῦ ἰδρῦθη ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως⁵.

Τὰ ἐπιγράμματα ταῦτα, ὡς καὶ ἕτερα δύο⁶ ἐπίσης νομιζόμενα γνήσια⁷, καὶ ποιηθέντα πιθανῶς κατὰ τὴν ἐν Θεσσαλίᾳ διατριβὴν τοῦ Ἀνακρέοντος, ἐμφανίζουσι τοῦτον ὡς τὸν πρῶτον μέγαν ποιητὴν, ὅστις κατέγινε καὶ περὶ τὸ ἀναθηματικὸν ἐπίγραμμα⁸.

Καὶ κατέγινε κατὰ τρόπον ἀριστοτεχνικὸν μεταχειρισθεὶς τὸν ἐλικὸν πλοῦτον⁹ χωρὶς νὰ ἀποβάλλῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ¹⁰.

Ὡστε παρατηροῦμεν, ὅτι τὸ ἀναθηματικὸν ἐπίγραμμα τοῦ ἐβδόμου καὶ τοῦ ἔκτου αἰῶνος ἤρξατο μὲν ὡς ἄσημος ἰδιωτικὴ ὑπόθεσις, μνημονεῦον πρόσωπα καὶ πράγματα ἀδεξίως καὶ ἄνευ ποιητικῆς ἐξάρσεως, κατέληξε δὲ εἰς ἀξιόλογον καλλιτεχνικὸν δημιουργημα: τὰ τυπικὰ καὶ περὶ ἀναθηματικὰ ἐπιγράμματα ἐξηκολούθησαν ποιούμενα μέχρι τῶν μέσων περιῶπου τοῦ πέμπτου αἰῶνος¹¹, ἀλλ' ἐκ παραλλήλου τὸ πνεῦμα τῶν χρόνων τῶν Περσικῶν πολέμων καὶ ὁ μέγας Σιμωνίδης ἐνεκαίνισαν τὴν δευτέραν περιόδον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπιγράμματος καταστήσαντες τοῦτο Πανελλήνιον μέλημα καὶ καύχημα, ἀληθὲς ἀριστούργημα, ἐν ᾧ ἡμιλλᾶτο ἡ κομψότης καὶ ἡ χάρις μετὰ τῆς ἐξάρσεως καὶ τῆς λαμπρότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Α. ΤΡΥΠΑΝΗΣ

1 Ἰδίως τὸ ἐπίγραμμα IG I² 834=Geffcken 13.

Πρὶν μὲν Καλλιτέλες ἠδρῶσαι[ο' τόνδε δ' ἐκείνο]

[Ἐ]γ[γ]ονοὶ ἐοτέσαν[θ' ἡοῖς χάριν ἀντιδίδο], δηλοῖ ὅτι ἀπὸ τινων γενεῶν ἦδη εἶχεν ἀρχίσει ἢ ἀφιέρωσις Ἑρμῶν ὑπὸ ἰδιωτῶν.

2 Ὑποτίθεται ὅτι ἀφῆκε τὰς Ἀθήνας μετὰ τὸν φόνον τοῦ Ἰππάρχου, καὶ ὅτι διέτριψεν ἐν Θεσσαλίᾳ. Πρβ. Schmid-Stählin Geschichte d. griech. Litteratur I 1, σ. 433.

3 Schmid-Stählin Geschichte d. griech. Litteratur I 1, σ. 434.

4 F. Winter, Österr. Jh. 3, 1900, σ. 89.

5 Πausan. Α' 25, 1.

6 Diehl. ἀπόσπ. 107 (103), Παλ. Ἀνθ. 6, 142.

Σάν τε χάριν, Διόνυσε, καὶ ἀγλαὸν ἄσπει κόσμον

Θεσσαλίας μ' ἀνέθηκ' ἀρχὸς Ἐχεκρατίδας, καὶ

Diehl ἀπόσπ. 108 (109), Παλ. Ἀνθ. 6, 136

Πρηξιδίκη μὲν ἔρεξεν, ἐβούλευσεν δὲ Δύσηρις

εἶμα τόδε ξυνή δ' ἀμφοτέρων σοφίη.

7 Πρβ. Schmid-Stählin Geschichte d. griech. Litteratur I 1, σ. 433 καὶ C. M. Bowra Early Greek Elegists, σ. 180 κέξ.

8 Πιθανῶς πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὸν Ἀνα-

κρέοντα καὶ τὸ συνήθως εἰς τὸν Σιμωνίδην ἀποδιδόμενον ἐπίγραμμα. Ἀπόσπ. 101 (150) παρὰ Diehl.

[Σ]τροῖβο πα[α]τ, τὸ [δ' ἀγαλ]μα Λεό[κρατες, εἴτ' ἀνέθεκας] ἡερμεῖ, καλλικόμως οὐκ ἔλαθες [Χάριτας], τὸ ὅποιον ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ φέρεται τὸ μὲν ὡς ποίημα τοῦ Ἀνακρέοντος (6, 144), τὸ δὲ ὡς Σιμωνίδειον (μετὰ τὸν ἀρ. 6, 213).

9 Ἰμερόεις, ἐρατός, ἦπιος (κρείων), ἀγλαός κ.λ.

10 Τὸ Ὀμηρικὸν ἰμερόεις συνάπτει πρὸς τὴν λέξιν βίος, ὅπερ μὴ Ὀμηρικὴ χρήσις, τὸ Ὀμηρικὸν δῶρ' ἐρατὰ (Γ 64) μεταχειρίζεται ἐν ἄλλῃ ἐννοίᾳ, ἀντὶ τοῦ Ἡσιοδείου ἰθυδίκων (Ἔργα 230) μεταχειρίζεται τὸ Ἀττικὸν ἐνθυδίκων (Αἰσχύλ. Εὐμ. 312, Ἀγαμ. 761), τὴν Ὀμηρικὴν λέξιν αἰὼν μεταχειρίζεται ἐν μὴ Ὀμηρικῇ χρήσει αἰῶνος μοῖραν (πρβ. Σόλ. ἀπόσπ. 24, 4 (20, 21, 18) Diehl, καὶ Μιμνέριμου ἀπόσπ. 6, 2 (6) Diehl μοῖρα θανάτου), τὸ Ὀμηρικὸν ἐπίθετον ἐρατός συνάπτει πρὸς τὴν λέξιν πρόθυρα, ὅπερ χρήσις μὴ Ὀμηρικῆ, ἡ λέξις κρείων παρ' Ὀμήρω δὲν ἀποδίδεται εἰς τὸν Ἑρμῆν κ.λ.

Οἱ στίχοι «δὸς δὲ μιν ἐνθυδίκων Εὐωνυμῶν ἐνὶ δήμῳ ραίειν αἰῶνος μοῖραν ἔχοντ' ἀγαθῆν.» ὑπανίσσονται τοὺς στίχους 255 κέξ. τῶν Ἔργων τοῦ Ἡσιόδου κ.λ.

11 Πρβ. J. Geffken Studien zum griechischen Epigramm, σ. 91.